

Examen VWO 2008

tijdvak 1
donderdag 22 mei
9.00 - 12.00 uur

Latijn

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 26 vragen en een vertaalopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 78 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (tekstelementen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één tekstelement wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één tekstelement, dan wordt alleen het eerste tekstelement in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

Regel 1 **perseveras ire ad bonam mentem**

- 1p 1 Noteer de vakterm uit de filosofie van de Stoa waarmee iemand die dit doet, wordt aangeduid.

Regel 1 **bonam mentem**

- 1p 2 Beschrijf waartoe iemand die in het bezit van een **bona mens** is, in staat is. Baseer je antwoord op de regels 1-8 (t/m **deus**).

Regel 4

- 1p 3 Door welk woord kan de dubbele punt na **admittat** in het Nederlands vervangen worden?

- A dus
- B en
- C hoewel
- D want

Regel 10-12 **illa** t/m **faciet**

Deze regels worden door V. Hunink als volgt vertaald: "Zo'n rijzig bos, met zijn afzondering en zijn diepe, ononderbroken schaduwen temidden van open terrein zal je bewondering afdwingen en je geloof wekken dat er een godheid is."

In de vertaling is de structuur van het Latijn niet overgenomen.

- 2p 4 Leg dit uit aan de hand van **admiratio**. Ga bij je antwoord in op zowel het Latijn als de vertaling.

Regel 17-18 **interritum** t/m **placidum**

Hiermee wordt een stoïsch ideaal beschreven.

- 1p 5 Noteer de desbetreffende vakterm uit de filosofie van de Stoa.

Regel 20 **corpusculo**

- 2p 6 Leg uit waarom Seneca hier het woord **corpusculum** gebruikt en niet het woord **corpus**.

Regel 20 **Vis divina**

- 3p 7 a. Citeer de twee Latijnse tekstelementen waarmee deze **vis divina** in de regels 20-23 (**animus** t/m **descendit**) wordt aangeduid.
b. Noteer de vakterm waarmee de Stoïcijnen **vis divina** aanduiden. Baseer je antwoord op je kennis van de Stoa.

- 2p 8 Formuleer in eigen woorden de argumentatie die Seneca in de regels 9-22 (**Si** t/m **agitat**) gebruikt om zijn betoog te onderbouwen. Formuleer je antwoord in de vorm: zoals ... zo

Regel 23-26 **Quemadmodum t/m suae**

- 2p 9 a. Waarmee komt in deze vergelijking de zon overeen? Beantwoord de vraag in het Nederlands.
b. Citeer het Latijnse tekstelement uit de regels 23-26 (**Quemadmodum t/m suae**) waarmee **terram** overeenkomt.

Regel 28 **nitet**

De drie bijvoeglijke naamwoorden **aurei** (regel 30), **aurata** (regel 30) en **bratteato** (regel 34) uit het vervolg sluiten in een bepaald opzicht aan bij **nitet** (regel 28).

- 2p 10 a. In welk opzicht? Beantwoord de vraag in het Nederlands.
Toch wil Seneca met deze bijvoeglijke naamwoorden juist een tegenstelling met de inhoud van **nitet** aangeven.
b. Leg dit uit.

Regel 29 in **homine aliena**

- 2p 11 Citeer de twee afzonderlijke Latijnse woorden uit de regels 35-39 (**Nemo t/m fenerat**) die bij de mens het tegengestelde van **aliena** uitdrukken.

Tekst 2 en Tekst 1

Tekst 2, regel 7-8 Zij is de vorm waarin God zelf tot ons, neen dichter nog, in ons komt

- 1p 12 Citeer het Latijnse tekstelement uit Tekst 1, regel 1-8 (t/m **deus**) dat hiermee inhoudelijk vergelijkbaar is.

Tekst 1, regel 7-8 **Ille dat consilia magnifica et erecta**

- 2p 13 Citeer het Nederlandse tekstelement uit Tekst 2 dat hiermee inhoudelijk vergelijkbaar is.

Tekst 1, regel 26 **haeret origini suae**

- 1p 14 Citeer het Nederlandse tekstelement uit Tekst 2 dat hiermee inhoudelijk vergelijkbaar is.

Tekst 3 Algemeen

Regel 5-6 niet van volstrekt onbesproken reputatie

- 2p 15 Beschrijf twee gebeurtenissen uit de tijd dat Seneca adviseur van keizer Nero was, waarbij Seneca's opstelling zijn reputatie geschaad heeft. Ga bij je antwoord in op zowel de gebeurtenis als de opstelling van Seneca.

Regel 10 lastige omstandigheden

- 2p 16 Beschrijf een voorbeeld van lastige omstandigheden waarin Seneca verkeerde onder een andere keizer dan Nero. Noteer bij je antwoord ook de naam van de desbetreffende keizer.

Tekst 4

Regel 5 **ad firmitudinem revocat**

Het blijkt dat Seneca zelf niet continu dezelfde hoge graad van **firmitudo** bezat.

- 1p 17 Leg dit uit op basis van het vervolg (t/m regel 15 **exemplo**).

Regel 13-15 **Tum** t/m **exemplo**

In deze regels gebruikt Tacitus het stilistisch middel **variatio**.

- 2p 18 Leg dit uit. Citeer bij je antwoord de desbetreffende Latijnse tekstelementen.

Regel 14-15 **Vitae delenimenta monstraveram tibi**

- 1p 19 Beschrijf in eigen woorden wat Seneca concreet bedoelt met deze **delenimenta**. Baseer je antwoord op het voorafgaande (vanaf regel 9 **Ubi**).

Regel 15 **exemplo**

- 1p 20 Hiermee bedoelt Seneca:

A Het voorbeeld dat Pompeia Paulina aan andere mensen geeft.

B Het voorbeeld dat Pompeia Paulina aan Seneca geeft.

C Het voorbeeld dat Seneca aan andere mensen geeft.

D Het voorbeeld dat Seneca aan Pompeia Paulina geeft.

Regel 16 **claritudinis plus in tuo fine**

- 1p 21 Formuleer in eigen woorden de reden hiervan.

Regel 27 **oblata mitiore spe**

- 1p 22 Leg uit waaruit dit kon worden geconcludeerd.

Voor Seneca kwam zijn gedwongen zelfmoord niet als een verrassing.

- 1p 23 Formuleer in eigen woorden een argument voor deze bewering. Baseer je antwoord op de regels 30-35 (**Seneca** t/m **liberatori**).

Tekst 4 en Tekst 5

In de beschrijving van Tacitus verschilt de houding van Seneca ten opzichte van de dood van zijn vrouw van die in de beschrijving van Cassius Dio.

- 2p 24 Leg dit uit en baseer je antwoord op Tekst 4, regel 9-16 (**Ubi** t/m **fine**). Ga bij je antwoord in op zowel Tekst 4 als Tekst 5.

Tekst 5, regel 5 Hij opende zijn aderen en deed dat ook bij haar

- 1p 25 Citeer het Latijnse tekstelement uit Tekst 4, regel 13-18 (**Tum** t/m **abrumpit**) dat een vergelijkbare situatie weergeeft.

In de beschrijving van Cassius Dio bespoedigden de soldaten het einde van Seneca.

- 1p 26 Beschrijf in eigen woorden waardoor in de beschrijving van Tacitus de dood van Seneca werd bespoedigd.

Tekst 6

39p Bestudeer Tekst 6 met de inleiding en de aantekeningen.
Vertaal de regels 1 t/m 10.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.